

fortsätter i stenens högra kant med 14 n. Mellan 30 u och 31 m finnes på träsnittet ett streck, som ser ut som en i-run. Detta är med all sannolikhet en ornamentsdetalj, av Hadorph uppfattad som en runa. 35 n är felristning eller felläsning för a.

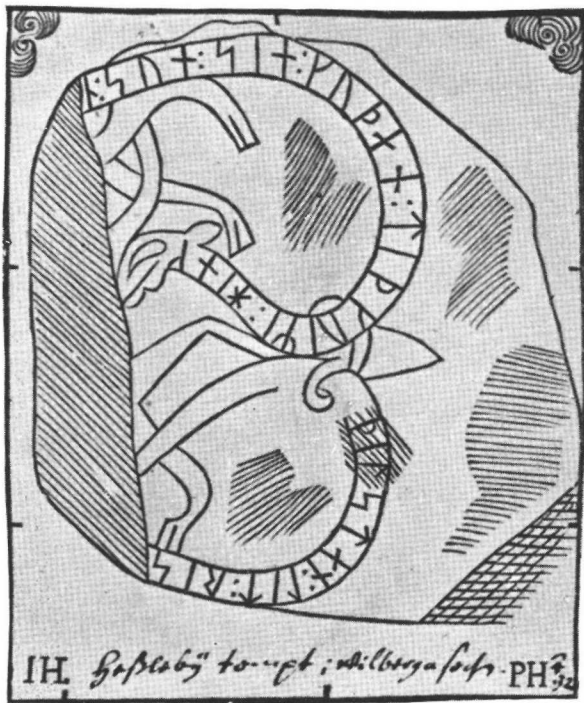

Fig. 166. U 733. Hässleby, Villberga sn. Efter B 601.

(*Svenska runristare*, s. 62 f.) tillhöra Tidskumes ristningar 1040-talet.

Hittills äro åtta av Tidskume signerade ristningar kända: Sö 205 Överselö kyrka, U 733, U 742, L 713 och L 714 Enköping, L 736 Våppeby, Enköpings-Näs sn, D 1: 104 Tjursåker, Vårfrukyrka sn samt L 752 Bodarna, Fittja sn.¹ Samtliga kända Tidskume-ristningar tillhöra sålunda ett starkt begränsat område.

Brate anför i *Svenska runristare* namnet efter B 601 (och L 677) som **tipkuimi** och menar, att namnformen »hänvisar på sammanhang med verbet 'komma', got. *kwiman*» (a. a. s. 61). Läsningen **tipkuimi** beror emellertid med all sannolikhet på att Hadorph har uppfattat en ornamentslinje mellan u och m som en i-run, se ovan till läsningen. Allt talar för att Tidskume i U 733 har ristat sitt namn på alldeles samma sätt som på de andra runstenarna, nämligen **tipkumi**. Om namnets förekomst se Sö 187.

734. Linsunda, Villberga sn.

Pl. 69.

Litteratur: B 597, L 681, D 1: 63. J. Peringskiöld, Monumenta 1 (31), Monumenta 4, bl. 18; R. Dybeck, Villberga socken (ATA); Upsala. Tidning för Upsala stad och län, den 19/9 och 26/9 1912; J. H. Söderlund, Skrivelser till Riksantikvarieämbetet 1924, 1925, 1926 (ATA); Handlingar 1933 (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 597); R. Dybeck, D 1: 63; J. H. Söderlund, foto 1926 (ATA); G. Olson, foto 1933 (ATA).

¹ Denna sten har hittills ansetts härröra från en eljest okänd ristare »Ödkume», se Brate, *Svenska runristare*, s. 63.

Inskriftens första namn läses av Hadorph som **pilstan**. De tre första runorna ha emellertid varit skadade, se ovan till läsningen. Under sådana omständigheter har man rätt att förmoda, att 2 i har lästs fel för o och att 3 l utgör resterna av en r-run. Namnet har sannolikt varit det vanliga mansnamnet *Þorsteinn*. Liljegren supplerar (L 677) ett A- i början av namnet: »Apilstan», och i denna form upptages också namnet i Dieterichs *Runen-Wörterbuch*.

Runan 14 n utgör sista runan i sonens namn. Vilket detta har varit är självfallet numera omöjligt att avgöra.

Ristningen är signerad av *Tidskumi*. Denne ristare har som bekant haft Enköpingstrakten till sitt huvudsakliga verksamhetsområde. Enligt v. Friesen är *Tidskumi* »yngre samtida och lärjunge till Lifsten» (*Upplands runstenar*, 1913, s. 38); lärjungen »är Lifsten underlägsen i teknik och smak men står honom mycket nära i val af motiv och anordning af inskriften. Liksom den åtskilligt yngre Baller har han, såsom nämnt, i Lifstens ristningar sin förebild.» Enligt Brate

Runstenen står rest 60 m. Ö om mangårdsbyggnaden i Linsunda n:r 2, 17 m. V om landsvägen Villberga kyrka—Löts kyrka.

Linsunda-stenen omtalas icke i *Ransakningarna* 1667—84.¹ I Peringskiölds *Monumenta* 1 och på träsnittet i *Monumenta* 4 finnes platsuppgiften: »Linsunda Eng wid stora vägen til Ekh(olmen)» (B 597: »Linsunda äng»; L 681: »Linsunda äng, vid vägen»). I *Sve-rikes runurkunder* skriver Dybeck: »Stenen ligger nu på en gård i Linsunda by och begagnas sommartid till bord. Ristningen är ännu klar.» Någon tid efter Dybecks besök har stenen tydligen råkat i glömska. Den återupptäcktes hösten 1912, vilket meddelas i en notis i tidningen *Upsala* (den 19/9 1912). Under rubriken »En runsten?» läses där följande: »Villberga socken har hittills blott haft en runsten, belägen vid Långarnö och upptäckt i augusti månad 1879. Den för fornföremål intresserade landtbrukaren J. H. Söderlund i Litslena fick emellertid nyligen meddelande, att vid Lindsunda i Villberga finnes en sten med 'ränder' på. I söndags begaf sig hr S. dit och besåg stenen, som befanns vara en runsten om 1,40 meters längd och 0,85 meters bredd. Kring stenens kanter funnos runslingor med runbokstäfver och i stenens midt en figur, troligen föreställande ett djur. Stenen fotograferades vid tillfället... Stenen ligger kullfallen å gårdsplanen till en gammal bondgård. Ena sidan af stenen är illa medfaren, emedan den blifvit vittrad vid hvarjehanda arbete.» En vecka senare (26/9 1912) meddelar samma tidning, att den »nyfunna» runstenen var känd redan på 1600-talet. I skrivelse till Riksantikvarien den 15/9 1924 påpekar J. H. Söderlund: »I Linsunda, Villberga ligger en runsten, som för många år sedan ditforslats från egorna i byn.» Två år senare restes stenen; i rapporten efter resandet skriver Söderlund: »Vid en numera bortriven gård i Linsunda har sedan 75 å 80 år tillbaka legat en runsten, som ursprungligen stått eller legat å Linsunda lilläng. Stenen blev uppkörd till nämnda gård någon gång på 1840-talet av hemmansäg. och skepparen Joh. Lindgren, boende i Linsunda. På denna plats har den legat övervuxen av mossor och okänd för de flästa. Stenen (D. 63) är nu rest å... Linsunda No 2. Dess ristade sida är vänd mot öster och den förbigående landsvägen.» Några år senare föll stenen åter omkull. Den restes genom Riksantikvarieämbetets försorg år 1933.

Grå granit. Höjd 1,38 m., bredd (nedtill) 0,84 m. Ristningen är på högra sidan tydlig, medan den i stenens vänstra kant och nedtill t. v. flerstädes är svårt vittrad.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 597):

uifastr : resti : sten : yftir : selfan : sik : kuikan : liðu[al] : [r]isti :

Vifastr ræisti stein æftir sialfan sik kvik(v)an. Liðsvaldr(?) risti.

»Vifast reste stenen efter sig själv, medan han levde. Lidsvald(?) ristade.»

Fig. 167. U 734. Linsunda, Villberga sn.
Efter B 597.

¹ Följande uppgift finnes visserligen i *Ransakningarna*: »I Lijnsunda Äng, två stycken Runesteenar säges vara, 1½ al.^f weedh pass öfwer Jorden, bemerckelsen weet ingen.» Denna uppgift åsyftar emellertid otvivelaktigt två resta stenar utan inskrift.

Till läsningen: Före 1 **u** finnas två mycket grunda och ojämna små fördjupningar, som med all sannolikhet båda äro naturliga. 4 **a** har, i likhet med övriga **a**-runor (26, 35) bst endast t. v. om hst. Sk efter 7 **r** består av två djupt huggna punkter; samma form ha sk genomgående i inskriften. 9 **e** är tydligt stunget. 12 **i** står i en spricka, i vilken det här finnas tydliga spår av huggning. 15 **e** är stunget. I 16 **n** sitter bst högt; i likhet med inskriftens övriga **n**-runor (27, 36) finnes bst endast t. h. om hst. 17 **y** är tydligt stunget. I 21 **r** är bst felristad; den kröker blott ytterst obetydligt och gör därför snarast intryck av **u**-bst. Då emellertid bst i inskriftens andra **u**-runor, med undantag för 1 **u**, tyckes ha utgått från huvudstavens topp, har runan 21 här återgivits som **r**; olikheten med inskriftens övriga **r**-runor, med deras kraftigt vinklade bst, är dock iögonenfallande. 23 **e** är tydligt stunget. 25 **f** har förlorat huvudstavens nedre del genom flagring. 27 **n** är mycket svagt. 30 **k** är ej stunget. Bst i 31 **k** är nedtill otydlig. I 33 **i** finnes något under mitten en fördjupning, som knappast gör intryck av att vara huggen. 35 **a** och 36 **n** äro också svaga. 38 **i** är ej stunget. Av 39 **s** finnas endast svaga spår. 40 **u** är skadat i toppen genom flagring. Av r. 41 återstå nu endast delar av hst. Möjligen kan man t. v. om hst se ett svagt spår av en **a**-bst. Av runorna 42 och 43 finnas endast ytterst svaga spår. Däremot är sk (:) mellan dessa runor säkert. En fördjupning finnes mitt i slingan vid r. 42. Den gör knappast intryck av att vara huggen, men kan dock möjligen vara bst i ett **n**. I 46 **t** äro bst mycket svaga. Efter 47 **i** finnas två mycket grunda punkter, som sannolikt äro spår av sk. — Hadorph: 15 **a**, 23 **n**. Runföljden 37—42: **lisual**. R. 43 är bevarad (**r**). — Dybeck: 37—42 **lisual**; 43 **r** är bevarat.

Om namnet *Vifastr*, som är belagt ett 15-tal gånger i svenska runinskrifter, se Sö 282 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 101.

Runföljden 37—42 innehåller ristarens namn. Det är numera skadat, men har tidigare lästs **lisual**. Brate diskuterar namnet i *Svenska runristare*, s. 66: »... **lisual** är måhända sammansatt av *lidh* 'krigsmanskap' i gen. och *-valdr* 'hövding', jfr. **lipsmopr** L. 787 ...» Det bör emellertid understrykas, att såväl läsningen som tolkningen av ristarens namn äro osäkra.

Den ristarsignatur, som möter oss på U 734, är eljest okänd. Brate anmärker med rätta (a. a. s. 66): »Denne ristare har troligen blott tillfälligtvis verkat som sådan att döma av slingans och ornamentets otymplighet.»

735. Långarnö, Villberga sn.

Pl. 70.

Litteratur: B 596, L 675, D 1: 64. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 16; J. G. Liljgren, Run-Lära (1832), s. 81 f., 114; C. C. Rafn, Runeindskrift i Piræus (1856), s. 166 f.; R. Dybeck, Reseberättelse 1860, 1863 (ATA); S. Grundtvig, Oldnordisk Litteraturhistorie (i: Historisk Tidsskrift, Tredie Række, V), s. 602; UFT h. 9 (1880), s. LXXIX; E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 127 f., 324, 365, 380; O. v. Friesen, Upplands runstenar (1907), s. 36, (1913), s. 62, Runorna i Sverige, 3. uppl. (1928), s. 70, Bynamn på de uppländska runstenarna (i: Namn och bygd 1930), s. 109; Hj. Lindroth, En omdebatterad önamnsgrupp (i: Fornvännen 1914), s. 173; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 58; H. Pipping, Gömda bindrunor (i: SNF 23: 2, 1933), s. 29 f.; Karl Martin Nielsen, Runestenenes kumbl (i: Danske Studier 1941), s. 49; S. B. F. Jansson, Om Norges yngre runinskrifter (i: Fornvännen 1943), s. 250, En otolkad runinskrift (i: UFT h. 47: 2, 1948), s. 182, noten; Carl J. S. Marstrand, Bredsideinnskriftene på Alstadstenen (i: Festschrift til O. Broch, 1947), s. 137, Joruns innskrift på Alstadstenen (i: NTfS, bd 14, 1947), s. 284, 286.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 596); R. Dybeck, D 1: 64; v. Friesen, foto 1903 (ATA; återgivet i Upplands runstenar 1907 och 1913 samt i Runorna i Sverige).

Runstenen står 20 m. NV om ingången till mangårdsbyggnaden till Långarnö n:r 2, 150 m. V om landsvägen Långarnö—Ramby.

I *Ransakningarna* meddelas följande om runstenen: »J Långarns Södergiärdet, een fyrkantig Runsteen 3½ al: Lång och breedh, skrifwin på, på bådhe sijdher.» På träsnittet i Peringskiölds